

נראה אור

פרשת כי תבוא תשפ"ב

גליון קלו שנה ג

באור רבנו"ק מלעכוויטש קוידניט

{ שניני אור }

בגליונו זה עוסקים אנו רבות בענין עבודת התפלה, כמה טוב ונכון לעסוק בכך כאשר עומדים אנו בפתח ימי הסליחות בהם מרבים בתפלה ותחנונים, טרם בוא יום ה' בו עוסקים אנו כמעט כל היום בתחינה ובקשה לפני מלך שומע תפלה.

התבטא פעם כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשיחתו לבחורים, כי אם בתפלות הקבועות אף אם לא כיון היהודי מוחו ולבו לכל הפחות קיים הוא מצות תפלה כתקנת חז"ל, הרי שאמירת הסליחות אינה אלא מנהג שכל כולו מיועד לעורר את לבנו לשוב אל המלך, ובאם נעדרת מהם כונת הלב כמעט ואין בהם טעם ותועלת.

אדמו"ר שליט"א דיבר בקדשו ברד"ר בשבת שעברה כי תכלית ירידת היהודי לעוה"ז בכדי להכניע את תשוקות הגוף תחת הנשמה, אמנם היצה"ר המנסה תמיד להשיכח זאת מאיתנו הוא הלא מלאך, והכיצד יצליח קרוץ מחומר להתגבר על מלאך מרומם.

לכך משביעים את האדם קודם ירידתו לעולם תהי צדיק ואל תהי רשע - זכור ואל תשכח מי אתה ומה תפקידך, שבועה זו מעוררת אותו כל שנות חייו לזכור שמציאותו האמיתית היא הנשמה, ולא לשכוח שתפקידו לרומם את הגוף ולהתקרב להשם יתברך.

עומד היהודי באחרית שנה ומתבונן ורואה שיותר מפעם ופעמיים נשכחה ממנו מציאותו האמיתית בשנה החולפת, תחת הנשמה תוביל את הגוף נעשה ל"ע ההיפך מכך, כמה מתמרמר הוא על כך ומתוך מרירותו ושברון לבו נגש הוא לומר לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים.

לכן אכן מתחילים באמירת הסליחות דייקא בצאת השבת - במוצאי מנוחה, השבת היא יומא דנשמטא אומר הוזה"ק, ביום זה זוכה היהודי במתנת שמים להרגיש יותר את מציאותו הרוחנית, ומתוך כך מתעורר הוא בכאב על צורת חייו בה הנשמה כמעט נעלמת תחת מאווי הגוף.

בשבוע שעבר במעמד קביעת מוזוה להיכל ישיבתנו המחודש ציטט אדמו"ר שליט"א דברי הרמב"ם בהל' מוזוה (ה, יג) ובכל עת שיכנס ויצא יפגע בייחוד שמו של הקב"ה ויזכור אהבתו וייעור משנתו ושגייתו בהבלי הזמן וידע שאין שם דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם.

זכורני שראיתי פעם באחד הגליונות בעל תשובה מספר שבראשית דרכו נערמו לפניו קשיים גדולים מצד משפחתו, ואת הכח להתמודד הוא קיבל מדברי הרמב"ם אלו - הכל בכל מתגמד מול דבר העומד לנצח.

כדוגמת התעוררות האדם בפגישתו במוזוה בכניסתו ויציאתו בפתח הבית, שומר עליו להתעורר בצאתו בפתח השנה החולפת, וייעור משנתו ושגייתו בהבלי הזמן, להכנס בפתח השנה החדשה בידיעה ברורה מה חולף ומה נצחי - אלא ידיעת צור העולם.

{ זברות קודש }

המתקת הדינים בביטול הרצון להשם יתברך

הקדים מדת הרחמים ושיתפה למדת הדין

השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל. (גו', כו, טו).

כתיב (בראשית א, א) 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ', אלקים מורה על מדת הדין, ואמרו חז"ל (ב"ר יב, טו) בתחלה עלה במחשבה לברוא במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת הרחמים ושיתפה למדת הדין, כדכתיב אח"כ (בראשית ב, ד) 'ביום ברא הוי"ה אלקים ארץ ושמים'. ובמפרשים איתא שודאי לא היה שינוי מחשבה אצל הבורא יתברך אלא שמתחלת הבריאה ההנהגה בדין, כלומר שתכלית השפע הנשפע לעולם כדי שיעסוק האדם בתורה ומצוות וממילא נמשך השפע כפי עבודתו, ואם הולך אחר יצרו ח"ו אינו ראוי לשפע.

ראה שאין העולם מתקיים וכמעט אי אפשר שיתגבר תמיד על נסיונות היצר, הן בקדושו לא יאמין ובמלאכיו ישים תהלה' (איוב טו, טו), 'אם תמצא עומק הדין מי יצדק לפניך בדין' (מספ ל"ה). הקדים מדת הרחמים ושיתפה למדת הדין, שאף אם קלקל במעשיו יתחרט וישוב בתשובה ועל ידי זה ימתיק הדין מעליו.

ביאור עומק הענין שמהות התשובה כאשר מתבונן בנפשו ומכיר שנכשל בחטא מחמת שנמשך אחר רצונות הגוף הגשמיים ולא התגבר לבטל רצונו לרצון קונו, וא"כ שורש הנפילה במה שבעת שרוצה דבר מה מוכרח להיות כרצונו ואינו מוכן לוותר על רצונותיו, ממילא אף בעת שנצרך לבטל רצונותיו הגשמיים בפני רצון קונו אין בו כח להתגבר. על כל התיקון לזה בקיום מצוות ואהבת לרעך כמוך, כי מטבע האדם שאינו טורח ומטיב אלא עצמו לבני ביתו ולקרובים אליו, ובעת שכופה ומבטל רצונו להטיב ליהודי אחר משריש בעצמו ביטול הרצון כמצות התורה, ועל ידי זה יאה בו כח לבטל רצון וטבע הגוף לרצונו יתברך והיא התשובה האמיתית על אשר הלך עד עתה אחר רצונותיו.

השפעת הרחמים בביטול הרצון ליוצרו

זהו הביאור במה שהקדים הקב"ה מדת הרחמים ושיתפה למדת הדין, כי על השם יתברך נאמר (ישעיהו סא, ח) 'כי אני ה' אוהב משפט'. לכן מתחלה הנהגת העולם במדת הדין, ובאם

המשך בעמוד הבא >>>

זמרה ננעים וקול נרים

וענית ואמרת לפני ה' אלקיך (כו, ה).

ברש"י וענית, לשון הרמת קול. כאשר יהודי פותח פיו בשבח והודיה להשם יתברך על הטוב והחסד שעושה עמו ממילא שרייט זיך ארויס.

כי תבוא תשפ"ב, ליל שבת - בדרך

הימים הנוראים במשנת מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע

מתוך שיחות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל יומא דהילולא קדישא - כ"ו אלול

מרן הר"ג מלעכוויטש זי"ע פירש דברי המשנה (ברכות ל:) חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים כדי שיכוננו את לבם למקום, שבשעה זו היו מתפללים ומתחננים להשם יתברך שיזכו לפתיחת הלב בתפלה. ואם בתפלות ימות השנה כך, כל שכן בתפלות הימים הק' דאיתא במדרש (ויק"ר ל, א) עה"פ (תהלים קב, יח) 'פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם', אמר רבי יצחק כלפי דורות האחרונים אמרו שאין להם לא נביא ולא כהן ולא ביהמ"ק שיכפר עליהם, אלא עוד תפלה אחת שנשתייר להם שהם מתפללים בר"ה ויוהכ"פ ולא נתבזה אותו מהם.

בימים אלו יש להתפלל ולבקש הרבה שזוכה להתפלל כראוי בימים הק', שבאמרנו 'זכרנו לחיים' נדע על איזה חיים הכונה, ושהתפלה תהא מתוך רצון אמיתי לזכות לחיים אמיתיים של דבקות בהשם יתברך. ובתפלות הימים הק' בכונה ראויה זוכים בדורות אלו לחדש דבקות הנפש ביצורה, כפי שזכרנו על ידי עבודת הכהן בביהמ"ק.

הצדיק מליץ יושר על הלומדים דרכיו

איתא בזכר צדיק כי פעם אחת בעת סעודת מלוה מלכה בעיר קאחינאו הזכיר רב העיר לפני מרן זי"ע אחד מאנשי שהיום היארצייט שלו, ואמר לו מרן אינכם צריכים להזכיר אותי אני יש לי על מוחי כל האנשים שלי בין בחייהם ובין במותם ר"ל, וכו'. ואח"כ נתאדמו פניו ואמר 'אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף פדעהו מרדת שחת' (איוב ג, כד), מלאך הוא צדיק כדאיתא בגמרא (נדרים כ:) מאן מלאכי השרת רבנן, אם יש צדיק שממליץ עליו שלמד מהצדיק אפילו חלק אחד מני אלף מעבודתו, פדעהו מרדת שחת'.

אם כן איפוא כאשר מתאספים בהילולת הצדיק ללמוד דרכי עבודתו ולהתחבר בעליה שמתעלה ביום זה, ודאי מליץ הצדיק יושר על כל הנאספים, ובזכות הצדיקים נזכה לכל ההשפעות טובות ותהא שנה טובה ומתוקה לנו ולכל ישראל.

עבודת ראש השנה בהכנעה ושמחה

איתא ממרן זי"ע שכל דרך הבעש"ט למשוך עצמו לעבודה שתהא בימות המשיח, כי ממנו ואילך התחיל להתנוצץ נשמת משיח בראשי הדור, ואמר כי דרך החסידות הוטבעה על עונה ושמחה, לא להגביה עצמו יותר מדי ולא להשפיל עצמו יותר מדי, מתחלה משפיל עצמו ואח"כ צריך להגביה עצמו וחוזר חלילה.

שני נקודות אלו הם מהות יום ראש השנה, מחד גיסא הוא יום הדין ובהתבונן האדם שכל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון בא למורא גדול ונכנע מאד להשם יתברך. ומאידך גיסא כתיב (נחמיה ח, ט) 'לכו אכלו משמנים וגו' ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוכם', כי כאשר בא מתוך הדין ליראה וביטול להשם יתברך שזהו תכלית הדין, בא על ידי זה לשמחה עצומה על אשר העמידנו הקב"ה במצב זה של יום הדין שעל ידי זה מתיישרת מציאותנו להיות כרצונו יתברך.

אחד הטעמים לתקיעת שופר דאיתא מרבי סעדיה גאון, הוא כדרך שתוקעים בהכרתת המלך. ויש בענין זה הכנעה ושמחה, כי מחד גיסא מתוך הרצון לחדש המלוכה מבטלים הרצון לגמרי למלך, ומאידך גיסא שמחה עצומה יש בהתחדשות המלוכה. ובקול השופר עצמו יש בו תנועת שמחה ויש בו קול הכנעה, כי זהו קוטב עבודת היום כמה דכייף איניש מחד גיסא וחדות ה' היא מעוכם מאידך גיסא.

תכלית מצות השופר תבירו דליבא

מרן זי"ע פירש דברי הגמרא (ב"מ ל:) לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה, על פי מאמר רז"ל (פסיקתא דר"כ נד) שאלו לחכמה נפש החוטאת מה היא בה וכו', שאלו לתורה אמרה יביא קרבן ויתכפר, שאלו להקב"ה אמר יעשה תשובה ויתכפר. ובאותו זמן קודם החורבן הביאו ישראל קרבנות על חטאם בלא שיצרפו תשובה לכן, וזהו שהעמידו דיניהם על דין תורה שהביאו קרבן כאשר אמרה תורה אבל לא נתעוררו לשוב מחטאם.

בדרך זו יש לומר בקיום מצות שופר בר"ה, שאף כי עיקר הכונה לקיים מצות הבורא, מכל מקום תכלית קיומה הרי היא כדברי הגמרא (ר"ה כו:) שצריך השופר להיות כפוף לחד מאן דאמר, כי כמה דכייף איניש טפי מעלי, שמתבונן בעצמו היאך העביר את השנה - כמה נמשך אחר החומר ולא מילא רצון יצרו, ובראותו שפלות מצבו נשבר לבו בקרבו עד שמרגיש כי אין לו דיבורים לפני השם יתברך, ועל כן זועק בקולו ללא דיבור כלשון הירושלמי (תענית ח.) הרינו גועים לפניך כבהמה. אמנם אם מעמיד קיום המצוה על דין תורה, שמסתפק בקיומה לפי כל הדקדוקים וההידורים אבל אין לבו נשבר בקרבו, לא בא בזה לתכלית המצוה כדרך המביא קרבן ואינו שב בלבו, רק על ידי שנשפל לבו בתקיעתו וזועק להשם יתברך מעומק נפשו להאיר עליו אור פני מלך חיים, יזכה לתכלית המצוה לשוב על ידה להידבק בהשם יתברך כימי קדם.

לעונה לקוראיו ביום דין

מעשה במרן זי"ע שעבר פעם ליד בית הכנסת של המתחדשים בעיר ברנוביץ', ולגלג אחד מן הגלויים אליו באמרו שזהו בית כנסת המיועד לשלשה ימים בשנה בלבד - לשני ימי ר"ה וליום הכיפורים. אמר לו מרן שלא יאמר כך, כי כן אומרים בפיוט בר"ה 'לעונה לקוראיו ביום דין', שאף למי שקורא ומתפלל רק ביום דין עונה ומרחם השם יתברך ברוב טובו וחסדו.

האמת כי דברים אלו אינם רק כמליצת זכות עבור אותם פשוטי ישראל, אלא יש בהם חיזוק ואומץ לכל איש יהודי, שהרי אמרו חז"ל (ויק"ר א, א) עה"פ (תהלים קב, יט) 'תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל י-ה, אלו הדורות שהם כמתים במעשיהם ובאים ומתפללים לפניך בראש השנה ויוהכ"פ ואתה בורא אותם בריה חדשה. אמנם בהגיע ימי הדין מתבונן היהודי כיצד נראו תפלותיו כל ימות השנה, וסובר בעצמו מה טעם יחפוץ המלך לקבל לרצון תפלתו בימים אלו.

על זאת יחזק לבו בדברי מרן זי"ע שהקב"ה עונה לקוראיו ביום דין - אף למי שקורא רק בימים אלו, כי הבורא יתברך עונה ומרחם אפילו בתפלה אחת כראוי, בפרט בתפלות ימים אלו שכן מיוחד יש בהם, כדברי המדרש, ובהתפלל האדם בכונה נכונה ליחד לבבו להשם יתברך, וזכה לשפע החיים בנפשו ולהיות ממש כבריה חדשה.

הב לך שאילתין - שנוכה לבקש

בזכר צדיק איתא שבשנה האחרונה ביום א' דסליחות - ימים אחדים קודם הסתלקותו לחיי העולם אמר מרן זי"ע יתן ה' כח להתפלל בר"ה, ר"ה הוא שורש התפלה ויוהכ"פ שורש התשובה, וזהו 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש' (תהלים כ, ד), זה גופא שאלתי מאת ה' שאזכה לבקש ממנו, וכן מבקשים בסליחות הב לך שאילתין כלומר תן לנו שנוכל לבקש מאתך.

עבר האדם על רצונו יתברך אינו ראוי לשפע הטוב. אבל כאשר נוהג ברחמים עם זולתו ומבטל רצונו וטבע גופו להשם יתברך, מתקן בזה מה שהלך אחר רצון גופו ולא ביטל עצמו לרצונו יתברך, ועל ידי זה נתעורר למעלה לנהוג עמו במדה זו שכביכול מבטל הקב"ה אהבתו למשפט ונוהג עמו במדת הרחמים. ושפע רחמים אלו הם אף מצד הדין כי הדין נותן שינהגו עמו ברחמים כאשר הוא מבטל רצונו ונוהג במדה זו, וזהו הקדים מדת הרחמים ושיתפה למדת הדין.

זהו ענין עקידת יצחק דאיתא בתיקוני זוהר (הוספות תי ב, קלט). 'בראשית' [אותיות] ברא תיש - דא אילו של יצחק, כלומר כבר בבריאית העולם נברא האיל שהקריב אברהם אבינו תחת יצחק בנו. והנה בעת שנצטוו אברהם 'אל תשלח ידך אל הנער' (בראשית כב, יב) והקריב תחתיו את האיל, היה זה בביטול הרצון לגמרי להשם יתברך כאשר היה חפצו להקריב את בנו להשם יתברך, כדברי חז"ל (ב"ר נו, ט) שכל עבודה שעשה באיל היה מתפלל ואומר יהי רצון שתהא זו כאילו היא עשויה בבני. וזהו בראשית ברא תיש, שבראשית הבריאית נברא האיל המורה על מדת הדין. ובעקידה עקד אברהם את האיל, היינו בביטול מציאותו וכל תשוקותיו להשם יתברך עקד את מדת הדין וביטלה למדת הרחמים. ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה, שהתפלל להקב"ה שיזכור לבניו תמיד עקידה זו ויושפע להם רחמים אף מצד הדין, כי הדין נותן לנהוג עמם כן, כאשר נהג אברהם אביהם בעקידת רצונו להשם יתברך.

ביטול הרצון להשם יתברך בתקיעת שופר

על זה אמרו בגמרא אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, כי התקיעה היא בקול פנימי ובה מגלים ישראל רצונם הפנימי לבטל עצמם לגמרי להשם יתברך, ובביטול זה בשופר של איל עוקדים את האיל המורה על מדת הדין וזוכר להם הקב"ה עקידת יצחק ומכניע הדין עד שאף מצד הדין נשפע להם חסד, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני, כי תקיעתם בביטול הרצון להשם יתברך כענין עקידת יצחק, כלשונו הקדוש של הריטב"א אמר הקב"ה שבעת שתוקעין בשופר של איל ומחבין מצוה זו זכר לעקידת יצחק והולכין בדרכיו, מעלה אני עליכם כאילו אמרתי לכם לעקוד עצמכם לפני ועשיתם.

וכדאיתא בזה"ק (הנאמר קודם התקיעות - אמור קא). כי אף שנאמר (ישעיהו סא, ח) 'כי אני ה' אוהב משפט', נצח רחימו דבנוי לרחימו דדינא, על ידי שישאל תוקעים בשופר ונוהגים במדה זו לבטל טבעם ורצונם להשם יתברך. ועל זה נאמר (תהלים פט, טו) 'אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון', שעל ידי התרועה בכונה נכונה מתבטל הדין וזוכים לאור פני מלך חיים.

כענין זה נפעל על ידי ביעור מעשרות כאשר נהג היהודי בפירותיו כמצות התורה 'וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולא למננה' ובוזה הכניע טבעו ורצונו לרצונו יתברך, על ידי זה נמתקים כל הדינים ונמשך עליו רחמים אף מצד הדין. על זה אמר הכתוב 'השקיפה ממעון קדשך', ואמרו חז"ל שכל השקפה לרעה חוץ מזו, ובדוקא דיברה תורה בלשון השקיפה שהוא תמיד לרעה, להורות שבביטול רצונו נתהפך הדין עצמו לרחמים.

יעזור השם יתברך שנוכה לבטל הרצון באמת להשם יתברך ויתהפכו כל הדינים לרחמים להשפיע לישראל טוב וחסד, ונזכה לכתובה וחתומה טובה ולביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

כי תבוא תשע"ז, רעוא דרעיון

עבודת התפלה בהיכלו של הרה"ק רבי אורי - השרף מסטרעליסק זי"ע לרגל יו"ד - כ"ג אלול

עבודת התפלה אצל הרה"ק מסטרעליסק היתה מן המופלאות, כתלמיד חביב ונאמן לרבינו הקדוש מקארלין שהכריז 'ואני תפלה' - עבודתי היא תפלה, ובעבודה זו יכול אני לפטור את כל העולם כולו.

הרה"ק מסטרעליסק - כרעיו רבוה"ק מלעכוויטש וסטאלין, הנחיל לתלמידיו את מעלת התפלה, עד שכשהגיעה הגבירה הידועה תמר'ל לסטרעליסק, וראתה את העניויות הנוראה ששררה בחצר קדשו ואת הבגדים המטולאים והבלויים שהולכים תלמידיו, שאלה את רבינו מדוע אינו משפיע על תלמידיו פרנסה ברווח. נענה רבינו ואמר כי הם אינם רוצים זאת, לכשהביעה פליאתה על כך, קרא רבינו לאחד מתלמידיו ואמר לו שיכול הוא לבקש ממנו כל מה שיעלה ברעתו ויפעל עבורו. השיב התלמיד ואמר: רצוני עז שאזכה לומר לפני הקב"ה פעם אחת 'ברוך שאמר' כראוי!...

אל הבית הזה אשר התפללתי - תפלתו בצל רבו הקדוש מקארלין

אמר רבינו: ווי גוט איז אונז געווען, אז מיר האבין גידאוונט צוזאמען ביי דים רב'ן, און די הערצער איז אונז גיפליגען איינער צום אנדערין אזוי ווי די פייגלעך - כמה טוב היה לנו כשהתפללנו יחדיו אצל הרבי וליבנו עפו אחד אל רעהו כציפורים עפות.

ואף מרן הס"ק מלעכוויטש שגר פעם פריסת שלום לידידו ורעו הרה"ק מסטרעליסק ואמר שישאלוהו אם הוא זוכר שכשהתפללו אצל הרבי הלבבות היו פורחים מזה לזה.

הרה"ק מנעשכ"ז זי"ע הגיע פעם להסתופף בצל קורתו של רבינו הקדוש מקארלין וחשב כי בוודאי יכבדו אותו לעמוד לפני התיבה, אך רבינו הקדוש שלח את הסטרעליסק'ער, ותמה הרה"ק על כך, אך כשראה כיצד הסטרעליסק'ער מתפלל, וכי כשפותח באמירת ברוך שאמר נעשה רעש בשמים נחה דעתו, לאחר התפלה פנה רבינו הקדוש אל הרה"ק מנעשכ"ז ואמר לו כי מאוד הרעיש על כך עד שנהיה אברך כזה.

אחד מכותבי קורות הדורות תיאר כי כשחזר רבינו מהסתופף בצל רבו הק' מקארלין, היתה עבודתו והתלהבותו עד אין שיעור, פניו האירו כמלאך אלקים והמוני יהודים מכל קצווי הארץ נהרו אליו, את תפלתו לא שייך בכלל לתאר, הכותב מספר כי שמע מאנשים זקנים נאמנים כי כשרבינו היה מתפלל היו שומעים את תפלתו מרחק חצי מייל [קילומטר], והרועים בשדות שהיו רוכבים על סוסים, ירדו מסוסם מפחד באמרם בלשון פולין 'רבי'ן יוזש קאזשע ברוך שאמר'.

זעקת שמע ישראל

הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב זי"ע היה בלעמבערג לצורך בריאות, ונסע רבינו לבקרו. אמר הרה"ק מזידיטשוב לרבינו 'סטרעליסק'ער רבי, אמסור לכם הכוונות של קריאת שמע שזיכני השי"ת מה שלא נמצא בכוונות האריז"ל, ולימדו הכוונות. אח"כ אמר הרה"ק לרבינו שרוצה הוא לשמוע את הכוונות שמכוון רבינו.

נענה רבינו ואמר בזה"ל: איך ווייט נישט מעהר, נאר איך היל מיך איין אין אין סוף און שריי 'שמע ישראל' - אינני יודע יותר מדי, רק אני מדבק ומקשר עצמי ב'אין סוף' וצועק 'שמע ישראל', ובעת שאמר זאת צעק שמע ישראל בקול גדול כ"כ עד שנפל טיח מן התקרה למטה, הפטיר הרה"ק מזידיטשוב - דאס קענען מיר שוין נישט - לזאת כבר איננו מסוגלים...

כתפלת כהן גדול

פעם גמר רבינו את תפלת שחרית ביום הכיפורים בשעה ארבע אחה"צ ובחול"ה היה זה מאוחר מאד, הראה בנו של רבינו ר' שלמה לרבינו את השעון כי מאוחר מאד ואמר לו רבינו כי חייב לנוח מעט ולאחר שנה נעמד להתפלל קריאת התורה ומוסף במהירות עצומה, לאחר התפלה אמר תלמידו הרה"ק מסטרעטין כי היום התפלל רבינו מוסף כמדומה ככהן גדול בבית המקדש הראשון, אבל ככהן גדול בבית המקדש שני וודאי.

מסירות נפש בתפלה

הרה"ק ר' שלמה - בנו של רבינו סיפר להרה"ק מרוז'ין, כי בכל יום ויום טרם תפלת שחרית היה נכנס רבינו למטבח להפרד מהרבנית ובנותיו כי שמא תפרח נפשו מרוב דבקות בעת התפלה, ואף היה מצווה בביתו כי ארגז הכתבים שנמצא בחדרו הוא מאמרי רבו הק' מקארלין ולא שלו, שלא יחשבו שהם חידושי.

העיד הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע כי בעת התפלה עמד מאחורי רבינו, ולאחר התפלה היו חייבים לשאתו לחדרו, כי מרוב התאמצותו בתפלה היה חלש כל כך עד שלא יכול היה להחזיק בידי את מטפחתו וקופסת הטבק שלו, ונתן אותה להרה"ק מזידיטשוב שיחזיקו, לאחר תקופה ארוכה אמר רבי יצחק אייזיק כי כל מדרגותיו שיש לו בתפלה הוא מחמת שראה את רבינו בעת התפלה.

ובבחינת 'הוא היה אומר' הורה רבינו כי צריך לומר כל תיבה ותיבה בכל כוחותיו עד שבכדי לומר עוד תיבה נותן השי"ת כח נוסף למתפלל, וכמאה"כ 'קווי' ה' יחליפו כח'.

עבודת התפלה - בואו נשתחוה ונכרעה

ואזי הוא אומר ועתה הנה הבאתי וגו', רבש"ע כפי שמצד הטבע לא היו חיים לבני ישראל כך הנני יודע שמצד כחי ועוצם ידי לא היה לי מאומה, והנחתו לפני ה' אלקיך והשתחוית לפני ה' אלקיך, הוא משתחוה ומתבטל להשם יתברך - כל הפירות וכל מה שיש לי הוא רק מאיתו יתברך.

וכאשר צפה משה רבינו שעתיד ביהמ"ק ליחבר והביכורים ליפסק עמד והתקין לישראל שלשה תפלות ביום, כי בזמן הזה רק על ידי תפלה ניתן להגיע למצב של השתחוה וביטול להשם יתברך, כאשר יהודי עומד לפני השם יתברך ומבקש דעת רפואה ופרנסה וכו', הרי הקב"ה יודע מה הם צרכיו ויכול לתת לו הכל גם מבלי שיבקש, אלא תכלית התפלה שירגיש שמצד עצמו אין לו מאומה ורק השם יתברך הוא המשפיע כל אשר לו, ובזה ישתחוה ויתבטל להשם יתברך כדוגמת השתחויה בהבאת הביכורים.

מתוך שיחה להבורת הבחורים פר' כי תבוא תש"ע

באופן זה היא תפלת היהודי שמרגיש בעצמו שאין בו שום מציאות מבלעדי השם יתברך, ובדרך זו פוסע של פסיעות בסיום התפלה כאדם היוצא ממקום קדוש, שפוסע מתוך הכנעה ושפלות בהרגש של בואו נשתחוה ונכרעה, כדאיתא שהכהן גדול יצא מקודש הקדשים שכפניו לקודש כנאמר בפיט טהור לב פסע ויצא לאחוריו, להראות שנשאר דבוק בביטול שהיה לו בהיותו בקודש פנימה, כך יוצא היהודי מהתפלה כשבלבו הלא נשאר דבוק בהרגשה שאין לו מאומה ללא הבורא יתברך.

הבאת ביכורים אין לי מאומה מבלעדי השם יתברך

זהו ענין הביכורים כפי שבפרשת ביכורים מתחיל מארמי אובד אבי ובגמרא איתא שמתחיל בגנות ומסיים בשבח, והכוונה בזה להראות שמציאות בני ישראל היו מציאות על טבעית, כי בדרך הטבע לבן הארמי היה אמור להרוג ח"ו את יעקב אבינו, וירד מצריימה ויהי שם לגוי גדול עצום ורבי וירעו אותו המצרים ויענונו, ובדרך הטבע אין עם מסוגל להתקיים שנים רבות כ"כ בשעבוד קשה, אמנם כאשר בני ישראל חיים במצב של ונצעק אל ה' אלקי אבותינו כל החשבונות הטבעיים בטלים, כי מציאותם נעשית מציאות של הבורא יתברך.

במדרש 'בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו' (תהלים צ"א, 1) והלא כריעה בכלל השתחויה וכו', אלא צפה משה ברוח הקודש וראה שביהמ"ק עתיד ליחבר והביכורים עתידין ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללים שלשה פעמים בכל יום וכו'.

ידוע מה דאיתא בסידור הרב במה שאומרים בתפלת מוסף ברגלים ואין אנחנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוה לפניך, שענין ההשתחויה בפשיטו ידים ורגלים שמבטל מציאותו לגמרי להשם יתברך, כי מטבע האדם שמרגיש עצמו כמציאות בפני עצמו ואם נחסר לו מעט מרצונותיו מיד כועס, אמנם האמת שהאדם מצד עצמו אין בו מאומה ודוקא כשמשתחוה ומבין שכל אשר יש לו הוא מהשם יתברך על ידי זה מאיר בו אורו יתברך ואזי נעשה למציאות אמיתית.

כן היה בביהמ"ק בבוא איש יהודי להשתחוה לפני ה' היה מבטל מציאותו לגמרי, וכדאיתא שביהמ"ק היו עומדים צפופים ומשתחוים רוחים, ע"ד דאיתא מקום ארון אינו מן המדה כי בארון היה מקום השראת השכינה ואצל הקב"ה לא שייך כלל ענין תפיסת מקום, כך כאשר השתחוה בני ישראל בהכרה ברורה שאין להם שום מציאות עצמית מבלעדי השם יתברך, נתגלה אורו יתברך בקרבם עד שאפילו קומתם הגשמית לא תפסה מקום ולכן משתחוים רוחים.

לכות החתן כמר שמחה בן חנה צוייבל
והכלה מ' ברכה בת שושנה ריסל
שיזכו לננות בית נאמן בישראל על ארני התורה והיראה
נרבת אביה ידידינו הרטל
הרב שלום גרלדווג שיחי - ע"ה"ק ירושלים

שלך הם עבדיך ועמך

הב לן שאילתין – עבודת הסליחות והכנתה לימים הנוראים \ ברה"ה משפיעים אנו כביכול

להשי"ת שיוכל להשפיע אורו ללא גבול מצידו \ התשובה ברה"ה

דרוש נא דורשך, בדרשם פניך. כמזאיי שבת קודש זו נצטרף אנו בני אשכנז לאחינו בני עדות המזרח, וכלל ישראל כאנדרה אחת תתחנן לפני הבורא ית"ש בעד הנפש, נתחנן לה' יתברך שמו ויתעלה שידרוש נא את דורשי פניו, דורשי הארת פנים בפנים, דורשי הארת גילוי מלכותו ית' ללא שום הסתרות.

כפוסקים כתבו דצריך לפתוח בסליחות לכה"פ ארבעה ימים קודם ראש השנה, כדומת קרבן שטעון לכה"פ ר' ימי ביקור, מה יתפעמו עשתונותינו בקראנו אל השי"ת בימים אלו, הלא עלינו להתרצות אליו כעולה וכאישים, כי תפלתנו אליו ית' בימי הכסא הוא לא במקום הקרבן אלא היא הקרבן בעצמו - תפלה אחת יש להם של ראש השנה ויום הכיפורים ואני עונה אותם...
הב לן שאילתין. אמר רבינו אהרן ימים אחרים טרם עלותו בסערה השמימה, רבונו של עולם תן לנו את התפלות, תן לנו את הפה לשזור לפניך תפלה לא-ל חיי.

וכי יודעים אנו הכיצד להתפלל? יודעים אנו מה לבקש מלפניך ביום בו אתה בוחן חררי כליות ולב?! הלא מצד אחר הזהיר הוזה"ק מתפלה על צרכי עצמו, ומאידך כבר אמרו צדיקים - בראשם הרה"ק מקאריץ כי שוטים הם אלו שאינם מתפללים על צרכי עצמו, ואינם מתפללים ברה"ה ויוב"פ על פרנסה - דאם האבין זיי ניט, און דאם בעטין זיין ניט - רוחניות אין להם, ועל פרנסה אינם מבקשים...
אמרו צדיקים כי כשמתפללים על צרכי עצמו יכוון שהוא צורך השכינה, אך מי יאמר זכיתי ליבי, הלא אנשים פשוטים ומגושים אנו, וכי אם נאמר שמתפללים אנו לצורך שכינה אכן כך היא? הלא עבודה קשה היא לשכוח מצרכי עצמו!

באנו במבוכה לקראת יום ה' הגדול, ונגסה ללמוד סוגיא זו שהיא מעיקרי העיקרים בעבודת ראש השנה, במשנתם של צדיקי הדורות באור דברי נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

להקדים מה זה ענין שלרוב נזכרת 'גלות השכינה', מהו גלות השכינה. הכלל הוא כי הבורא ברוך הוא משפיע תמיד לכל העולמות, והבורא ברוך הוא חפץ שיהיה לו מקבל להשפיע, שרוצה להשפיע תמיד, כי כביכול יש תענוג להשם יתברך מה שמקבלים מאתו השפיע, ואם אין אנו מקבלים ח"ו השפיע מאתו, כביכול יש לו צער מזה ונתון השפעתו לחיצונים...

על כן ראוי לכל בר נש מישראל לומר בלבו, הנני מוכן להתפלל בעד חיים ופרנסה בשביל הבורא ב"ה, שיהיה לו תענוג מזה שאני מקבל לידי השפיע. וזהו כונת הזהר בריש כל שתא ושתא אנו צווחין הב לן חיי הב לן מזונא ככלבין דמצווחין דאינו מצווחין אלא לגרמיהו, ולכאורה יתחמץ ללב אנוש כראותו הדברים האלה, למה אף על פי כן אנו מבקשים בכל שנה עבור בני חיי ומזונא.

אבל לפי דברי אלה שכתבנו שיהא כונת האדם בבקשתו שיתן לנו כרי שיהיה להקדוש ברוך הוא תענוג מזה, כי השי"ת חפץ בזה, וזה כונת הזהר הקדוש הנ"ל צווחין הב לן חיי, כלומר למענוג תן חיים, וכן מזונא. וזהו ככללים אנו מצווחין לגרמיהו, ואינו רשאי, אלא כונתנו יהיה, שיהיה להקדוש ברוך הוא תענוג מזה. נמצא לפי דברינו אלה שגם המקבל הוא משפיע דהינו שמשפיע להבורא תענוג.

וזהו שאמר זכרנו לחיים, כלומר תן לנו חיים כרי שנהיה אנחנו בכחית הזכר, דהינו משפיעים לך תענוג, ולמה לך זה כי מלך חפץ בחיים אתה, ונמצא כשאנו מקבלים מאתך אנו משלימים חפצך, לכן כתבנו בספר החיים למענך אלקים חיים, כלומר למענך - שיהא לו תענוג מזה.

קדושת לוי לר"ה

רבי לוי יצחק בן שרה סאשה הקדוש מבארדיטשוב, כידוע עומד ומליץ טוב על ישראל ממתיק הדינים ומפלט דרכי ישראל לאביהם שבשמים. כעדותו של הרה"ק מקאריץ על שנה בה היה קטרוג גדול ונורא על כנסת ישראל, ושום כח בעולם לא הצליח בטלה מחמת מחיצה של ברזל שחצצה בינו לאבינו שבשמים רח"ל, עד שהקול נשמע בהיכלות העליונים שרבי לוי יצחק בן שרה סאשה הולך למקוה כהכנה לתקיעות ומיד נפלו כל המחיצות, וכשנשמע הקול שהרה"ק מבארדיטשוב כנס לבית מדרשו כששופרותיו באבנטו, אמר כביכול השי"ת בעצמו שימחקו כל רושם של הגזירה שהיתה בכדי שרבי לוי יצחק לא יראה שהיתה אפילו ההורו של דינים על כלל ישראל. במילים ספורות אלו טומן הרב מבארדיטשוב הדרכה נפלאה במהות עבודת ימים אלו, וממנו ניקח דרך בהבנת עומק עבודת הסליחות.

בשלימות, למצב בו תקבל את השפע מלמעלה רק כמלקטת את השיריים שנותרו מהסעודה.

מה גודל צער השכינה, ומה גודל צערו של השי"ת בעצמו שאינו יכול להשפיע כרצונו ובני ישראל יכינו את הכלים הראויים לקבלת השפע - כביכול יש לו צער מזה. כל מגמתנו ועבודתנו בעולם הזה בימי הגלות המר הוא לנסות להשפיע בעולם עצם הטוב בגילוי, ולא שהטובה תצטרך לבוא בהסתרות שונות מפני חטאינו.

תפלה על השכינה - שנהיה ראויים לקבל השפע

הבורא ית"ש ברוב רחמי וחסדיו נותן לנו מדי תחילת שנה 'הזמנות' להשיב את העולם לתיקונו השלם, על ידי שבתחילת השנה - עם כניסת יום ראש השנה הקדוש, מסלק הוא כביכול את אורו וחיותו כמעט לגמרי מן הגלות הזו, כבדי שאנחנו - עם בני ישראל נוכל להתחדש בעצמנו ולחדש את העולם על ידי עבודתנו, כך שבעצמנו ובעבודתנו נקבע כמה ואיך תשרה אורו ית' בעולם בשנת תשפ"ג.

היה והאדם בר דעת, אי משקיע את מירב התפלות שלו, עיקר העבודה שלו בבקשה ותחנונים לפניו ית' שיוחן אותנו בפליטת עולמים, ולא שיתפלל רק על הגאולה העתידה שהיא וודאי התכלית הנרצה, אלא אפילו בימי הגלות המר יתפלל למען שמו - שיבוא אליו השפע ללא שום צמצומים, שיוכל להיות כלי מחזיק ברכה לפרנסה טובה, שידע השי"ת שכשהוא משפיע על איש זה חיים בריאים יהיו אלו חיים שיש בהם, חיים של דבקות, חיים של הוספת חיילים בתורה ומצוות!

דין בראש השנה - כמה יזכה להאיר אור ה' בעולם

ובכן לך הכל יכתיור! יושב הקב"ה על כסא דין, חפץ הוא לראות, מי באמת רוצה במלכותו בעולם, מי רוצה לקחת את השנה הבאה עלינו לטובה למקום נעלה יותר, נשגב יותר בחיי היום יום; מחפש את נקודת ליבנו, פנימיות נפשנו, החפצים אנו באמת בשבנת תשפ"ג ימלך ה' בעולם יותר משנת תשפ"ב? ועל כך זוועקים ומתחננים אנו להשי"ת 'זכרנו לחיים' - תן לנו חיים שיוכל להשפיע אכן שאורך יאיר ביתר שאת - תן לנו חיים כרי שנהיה אנחנו בכחית הזכר, כידוע שזכר הוראתה היא השפעה. זו היא הכוונה הפשוטה והבלוורת בעולם למען שכינתו ית',

אכן אנו רוצים פרנסה, חייבים חיים בריאים וטובים, אך מבקשים אנו ממך אבינו מלכנו - זכנו שחיים אלו יהיו חיים אמיתיים, חיים בהם נוכל לקבל את שפעך ללא שום מחיצה! השפעה כמו שבוא עולם חפץ להשפיע, בלא הגבלה ובלא דינים. זכנו שיוכל להכין את כלי נפשנו לעשות רצונך באמת כך - שיהיה להקדוש ברוך הוא תענוג מזה, שימח ה' במעשיו ויכירו הכל כח מלכותו!

כשמגיע היום בו קובע השי"ת את עתידנו לכאורה נבקש עוד ועוד דברי מתיקה... אך לא! לא נהיה כאלו שצווחים הב הב עוד ועוד גשמיות, הגם שהבורא רחום וחנון ובוים זה וודאי ישפיע על כל יחיד ויחיד כל טוב וטוב, אך הכיצד נעשה אנחנו נחת רוח ותענוג ליוצר כל, הכיצד נשפיע על העולם אורו יתברך? - שגם המקבל הוא משפיע, דהיינו שמשפיע להקב"ה תענוג.

מהות ימי הסליחות

כבדי שביים הכסא נוכל להתפלל כך בנודות אמת שבנפשנו, כי הרי אנשים פשוטים אנו, ודאי אנו להצלחתנו האישית יותר מכל... עלינו להקדים לכך את עבודת חודש אלול שבה מחזירים אנו את ההרגשים הרוחניים שאבדו לנו, וביותר בימי הסליחות ובעצם אמירת הסליחות שכל כולה מזכירה לנו את עוצם שפלות כנסת ישראל, ומכאן נסיק את צערו העצום של הבורא בכך שאינו יכול להשפיע כרצונו הפשוט, וזאת תהיה עיקר מגמתנו בתפלות הימים הנוראים.

עבודת התשובה בראש השנה

תשובה - תשוב ה' היינו שה' אחרונה של שם הוי"ה תחזור למקומה. כך איתא בזוה"ק, וענינה אחת היא כי ה' אחרונה היא הרומזת למידת המלכות, ומידת המלכות כשאינן ישראל עושים רצונו של מקום איננה בגילוי, היינו כשאינן יהודי מכיר בכך שכל ענייניו בעולם הן הגשמיים והן הרוחניים הם גילוי והכרת השי"ת בעולם, אזי מלכות הבורא איננה בגילוי אצלו, אות ה' שבשם איננה במקומה, וככל שישנן האדם שהבורא ית"ש מידו הכל ומידך נתנו, כך יגלה את מלכותו עליו וממילא יזכה לתשובה שלמה שכן יבוש המבורא השליט בכל העולמות.

על כן ביום ראש השנה בו אנו ממליכים את הבורא זוכים אנו לתשובה ממילא, תשובה מתוך יראת הרוממות, לא על החטאים שעשינו בפועל, אלא תשובה על הגורם לחטא, על שלא קבלנו על עצמנו את עול מלכותו באהבה, תשובה על שגרמנו צער להשי"ת שמפני חטאינו לא האיר אורו כרצונו הפשוט, לכן צריכים אנו להכין עשתונותינו ונפשנו בימים אלו. ח'! זקף גם נתהן קומתם, ואמץ זרועם ותשכון בינותם, ואת אחיך תפקד לשלום ואת ערבתם!

הטבה לכל קצבה אינה טובה

ידוע כי בהיות שדרך הטוב להיטיב, ע"כ ברא השי"ת שהוא עצם הטוב את העולם בכדי שיוכל להיטיב לברואי מעלה ומטה על ידי שיושפע עליהם שפע גשמי ורוחני, אך רוב טובה ללא הגבלה - אינה טובה, לדוגמא, כפית סוכר כבוס קפה הרי היא הטבה בעין מתיקה את הקפה, אך אם ישים אדם שמונה כפיות סוכר, יתעלה על הדעת שהטבה היא?! למזוג מבקבוק לתוך כוס כמות של כוס - הטבה היא, אך אם ימזוג אדם ללא הגבלה יתפך את ההטבה והשפעה לחיסרון כי יעלה הוא על גדותיו וישפכו המים.

כמשל הזה הוא הנהגת בורא עולם עם ברואי מטה, הבורא משפיע לכל בריאה ובריאה את כל מחסורו אשר יחסר לו, ולא עוד אלא איתא מקדמונים, דכשיהודי מתפלל להשי"ת מיד משפיע עליו השי"ת את אותו הדבר שהתפלל עליו אך טרם מגיעה ההשפעה אל האדם, עוברת היא דרך 'בית דין' מיוחד שיושבת לצפונה של כסא הכבוד, ובודקים הם את מעשיו של האדם אם ראוי הוא לאותה השפעה, אם ראוי הוא, יורדת השפע ונשפעת על אותו אדם, ובאם לאו נשארת היא בעולמות העליונים עד בא יום ה' הגדול והנורא בו יקבלו הצדיקים שפע הזה.

רצון השי"ת שאנחנו נעשה הכלים לאורו

על כל פנים אין רצונו ית' להשפיע בחינם ללא שום תמורה מצד הנבראים, הגם שהוא ית"ש אינו מוגבל ומשפיע עלינו שפע טוב בכל תחומי החיים הגם שאין אנו כדאיים וראויים, מ"מ אין זה עצם ועיקר רצונו ית', כדי לשבר את האוזן נמשיל משל נוסף. אבא חפץ לתת לבנו דבר מתיקה, היה והבן בר דעת ומביין שדבר מתיקה טובה היא כשאוכלים אותה מעט, אך כשאוכלים ממנו הרבה מזיקה היא, על כן מודה לאביו על מה שנתן לו, ואינו מבקש עוד כי יודע הוא שלפי גופו ונפשו יכול להזיק לו לאכול הרבה מדברי מתיקה אלו, כמה ישמח האב בבן זה, כמה ירצה להשפיע עליו עוד רוב טובה! - כי כביכול יש תענוג להשם יתברך מה שמקבלים מאתו השפע.

אך אם הבן אינו בר דעת וחפץ לאכול עוד ועוד ללא התבוננות שדבר זה אינו טוב עבורו, אזי האב בעצמו צריך להגביל את בנו מלאכול, מה גדול צערו של אבא שצריך הוא לומר לבנו המתחנן בפניו על דבר מה 'לא', תגבר צערו של האבא אם יצטרך לנעול את דבר המתיקה בארון בהיות שבנו אינו בר דעת להבין שדבר זה איננו טוב בעבורו.

גלות השכינה - הנבלת אורו ית' מחמת החטאים

הבורא ית"ש חפץ להשפיע ללא הרף, ועיקר רצונו ית' הוא שבני ישראל יעשו את רצונו בעבודה תמה כך שכל השפעה תחול על ראשי עם קודש ללא שום מחסור כל, לא ברוח ולא בגשם. אך אם איננו זוכים לכך, איננו ראויים לשפע הגדול ללא שום הגבלה מצדו ית', מפני שאין אנו עושים יראנו בשלמות, אזי צריך הבורא לבד לצמצם כלי ההשפעה של בני ישראל. השכינה שהיא שראת אורו יתברך על בני ישראל צריכה לנוד ממקומה, להיות בבחינת 'גלות' מהמקום בו קיבלה את כל ההשפעה